

Lesbrief bij de voorstelling *Schaap met laarsjes*

Binnenkort gaat u met uw leerlingen naar de voorstelling *Schaap met laarsjes* die gespeeld wordt door muziektheatergezelschap Rood Verlangen. *Schaap met laarsjes* is een muzikale en theatrale vertelling, gebaseerd op het gelijknamige boek van Maritgen Matter, met illustraties van Jan Jutte (Zilveren Griffel 2003). Rood Verlangen hoopt dat u met uw leerlingen zult genieten van de voorstelling. Met deze lesbrief kunt u zich optimaal voorbereiden op uw theaterbezoek.

Over muziektheatergezelschap Rood Verlangen

Rood Verlangen is een klein, dynamisch muziektheatergezelschap dat anonieme volksverhalen en hedendaagse vertellingen, ingebed in muziek van beroemde componisten, op theatrale wijze vertelt en speelt. Rood Verlangen is een initiatief van accordeonist Nico-Jan Beckers en klarinettist Auke Reuvers en werd opgericht in 1999. In samenwerking met gastspelers uit andere kunstdisciplines maken zij voorstellingen voor jong en oud. Het uitgangspunt hierbij is om met minimale middelen maximale expressie te bereiken. Zonder uitbundige kostuums, zonder grootse decors en zonder ingewikkelde theaterbelichting willen zij een zo groot mogelijk scala aan expressies en beelden oproepen via de zeggingskracht van taal, muziek en gebaar.

De spelers van Rood Verlangen nemen kinderen graag mee in hun verbeeldingswereld. Daarbij gebruiken ze eigenlijk alleen maar hun stem, hun instrumenten en hun lichaam. Met taal en muziek roepen ze een visuele wereld op in de hoofden van de kinderen. Ieder kind kan door te luisteren naar het verhaal én de muziek zijn eigen beeldenwereld creëren.

Dit alles vraagt niet alleen concentratie van de uitvoerenden, maar ook de nodige rust en aandacht van de kinderen en de begeleidende volwassenen. De afgelopen jaren hebben de spelers van Rood Verlangen laten zien dat deze vorm van vertellen en musiceren voor het publiek een zeer enerverende en plezierige uitdaging is.

Over de voorstelling Schaap met laarsjes

Het was een koude winteravond. Wolf sjokte chagrijnig met zijn slee door de sneeuw. De wind blies ijzig door zijn muts. ‘Honger. Honger. Honger!’ mompelde hij op de maat van zijn stappen, om de moed erin te houden. Het maanlicht blonk in zijn gouden horloge. Prachtig, maar wat had je daaraan! Steeds dieper zakte hij weg in de sneeuw, terwijl hij zijn zware slee zuchtend tegen de heuvel optrok.

In de verte brandt licht. Daar woont Schaap. Schaap heeft een knusse stal met een warm bed. En Schaap heeft mals vlees onder de wol. Wolf ruikt Schaap. Het water loopt hem in de mond. Aan tafel! denkt Wolf en hij gaat erop af. Maar Schaap is een jofel schaap. En zo begint een vriendschap voor het leven. Of voor even? Want een wolf verliest toch nooit zijn streken?

Boek:	Schaap met laarsjes, Maritgen Matter
Muziek:	Maurice Ravel
Eindregie:	Erik Kremers
Duur:	45 minuten
Familievoorstelling:	Vanaf 4 jaar
Schoolvoorstelling:	Groep 1 t/m 4
Spel:	Pieter van Terheijden
Accordeon:	Nico-Jan Beckers
Klarinet:	Auke Reuvers

Over de vorm van de voorstelling *Schaap met laarsjes*

Rood Verlangen heeft voor de jongste kinderen een voorstelling gemaakt die gebaseerd is op een prentenboekje met een eenvoudige maar dramaturgisch gezien rijke tekst. Kinderen vanaf 8 à 9 jaar zouden de tekst eventueel al zelf kunnen lezen. De theatertekst die Rood Verlangen gebruikt is zoveel mogelijk op het origineel gebaseerd. Verder is *Schaap met laarsjes* een voorstelling met weinig middelen, aanstekelijk spel en beeldende muziek.

Vooraf jonge kinderen kunnen nog helemaal opgaan in het spelen van verhalen en situaties. Denk bijvoorbeeld aan het spelen van vadersje en moedertje, schooltje, dokterje of politie en boef. Kinderen vinden het geen enkel probleem om dat spel met weinig middelen te spelen. De rest laten ze over aan hun fantasie. Goede prentenboeken bieden dezelfde ruimte aan die fantasie: de prenten tonen een deel van het verhaal, maar zeker niet alles. De rest fantaseert de kijker.

De voorstelling *Schaap met laarsjes* kent eigenlijk maar drie technische ingrediënten: de tekst, de muziek, en de acteur die meerdere rollen vertolkt waaronder de twee hoofdrollen van Schaap en Wolf. Met deze weinige ingrediënten wil Rood Verlangen de kinderen uitdagen om een rijk verhaal te beleven.

Om een voorstelling tot een succes te maken, is het belangrijk om de verwachtingen van het publiek en de uitvoerenden op elkaar af te stemmen. Een theatrale vertelvoorstelling is namelijk geen toneelstuk, musical of filmvertoning. Er is slechts een acteur. Daarnaast zijn er de twee musici die de acteur ondersteunen en versterken met hun eigen muzikale taal.

Het spreekt vanzelf dat stilte en aandacht van het publiek erg belangrijk zijn voor een verteller, maar ook voor het publiek zelf. De leerlingen moeten hun eigen verbeelding gebruiken terwijl ze het verhaal horen. De beelden, geluiden en gevoelens moeten de kans krijgen in hun hoofd en hart te ontstaan.

Over het kijken naar een voorstelling

Kinderen moeten vaak nog vertrouwd raken met het kijken naar een voorstelling. Een voorstelling is 'live' en wordt dus gemaakt waar je bij bent. Het gedrag van het publiek is van invloed op de kwaliteit van de voorstelling. Kinderen zijn allemaal wel vertrouwd met televisie kijken. Daarom is het aardig om eens te zien wat het verschil is tussen tv kijken en het bijwonen van een voorstelling.

Kijken naar een voorstelling:

De voorstelling wordt gespeeld en gemaakt waar je bij bent.

Je kunt het geluid niet harder of zachter zetten.

Je kunt de voorstelling niet zomaar stop zetten.

Het speelt zich af in een speciale, gezamenlijke ruimte.

Je zit niet altijd op de beste plek.

Je kunt niet zomaar weglopen: dat stoort de spelers en het publiek.

Als je het goed vond, geef je na afloop een applaus voor de spelers.

Kijken naar televisie:

Het televisieprogramma is al af als je ernaar kijkt.

Je kunt het geluid veranderen.

Je kunt de televisie uitdoen wanneer je maar uitkomt.

Het speelt zich af in je eigen (woon)kamer.

Je kunt zo dichtbij zitten als je maar wilt.

Je kunt gaan en staan wat je wilt, de televisie gaat wel door.

Na een programma geef je geen applaus; de mensen op televisie horen het toch niet.

Zelf vertellen en spelen

Hieronder volgen enkele suggesties waarmee u de leerling kunt laten ervaren hoe het is om een gebeurtenis of een verhaal met eigen woorden te vertellen of spelen. Ze zullen hierbij merken hoe belangrijk concentratie en verbeelding zijn! De leerlingen kunnen in groepjes of in een centrale setting aan elkaar vertellen.

- 1 - Laat de leerlingen vertellen wat ze in het eerste half uur hebben gedaan, nadat ze zijn opgestaan.
- 2 - De leerlingen bekijken hun schoenen. Laat hen vertellen waar deze schoenen in hun korte of lange (schoenen)leven zoal zijn geweest.
- 3 - De leerlingen bekijken hun handen. Laat hen vertellen wat hun handen die dag hebben meegemaakt.

- 4 - Lees een (kort) verhaal voor. De leerlingen maken een duidelijke, grote tekening van een belangrijk moment uit het verhaal. Laat enkele leerlingen bij die tekening met eigen woorden vertellen wat er te zien is en wat er op dat moment gebeurt.
- 5 - Laat de leerlingen een eigen toneelstukje spelen over een bepaalde situatie of gebeurtenis.

Theatervoorbereiding

Om de kinderen voor te bereiden op de voorstelling en ze nieuwsgierig te maken naar theater, kunt u in een kringgesprek de volgende vragen aan de orde stellen.

- 1 - Wie is er wel eens naar een voorstelling geweest?
- 2 - Waar vond die voorstelling plaats? Op school? In de schouwburg? In de openlucht?
- 3 - Hoe was dat? Wat kun je erover vertellen?
- 4 - Is het anders dan televisie of de bioscoop? Hoe dan?
- 5 - Droegen de acteurs kostuums? Waarom doen ze dat?
- 6 - Wat is een decor? Is er altijd een decor?
- 7 - Vertel zelf iets over een voorstelling die u ooit gezien hebt. Denk ook aan concerten, straattheater, musicals, poppenkast, etc. Praat met de kinderen over de theateretiquette. Hoe luister en kijk je naar een voorstelling? Wat zijn de spelregels?

Over de thema's van de voorstelling

De onmogelijke liefde/vriendschap

Al eeuwenlang worden varianten gespeeld op het thema van de onmogelijke liefde. Een 'ware' liefde die niet kan plaatsvinden door omstandigheden buiten de schuld van de hoofdpersonen om: het klassieke Romeo en Julia-thema. De voorstelling *Schaap met laarsjes* is een variant op dit thema voor kinderen. Het gaat over een vriendschap die helaas niet kan bestaan. De hoofdpersonen in het verhaal zijn twee dieren die van nature niet zo geschikt zijn voor een langdurige relatie.

Schaap wil graag een vriend en ontmoet Wolf, die enorme honger heeft. Het moment waarop Wolf Schaap opeet wordt telkens uitgesteld, waardoor Wolf Schaap steeds meer als een vriend leert kennen naast het gegeven van een lekkere maaltijd te zijn. Hoe voert Wolf de strijd tussen zijn instinct (de hongerige maag) en zijn gevoel (een vriend voor het leven te hebben)? Natuurlijk verklappen we de afloop voorlopig niet!

Dieren en de fabel

Het verhaal van Schaap en Wolf is aan te duiden als een fabel. Een fabel is een verhaal waarin dieren de hoofdrol spelen en menselijke karaktereigenschappen hebben. Het is een verhaalvorm waarin op humoristische wijze de spot wordt gedreven met de mensenwereld. Ook bevat een fabel altijd een zekere moraal; een opvatting over hoe je hoort te leven, over wat je moet doen en laten, over wat goed en slecht is.

De mens heeft door de eeuwen heen dit toekennen van menselijke karakters aan dieren zo'n vaste plaats gegeven, dat sommige dieren tot dankbare clichébeelden zijn geworden. Denk aan de sluwe vos, het makke lam, de wijze uil, de gemene slang, de brutale aap, het vieze varken of de domme koe.

Een grappig feit is dat sommige dieren meerdere karakters hebben gekregen, mede veroorzaakt door verschillen binnen culturen. Naast de wijze uil bestaat bijvoorbeeld ook het domme uilskuiken. In meerdere culturen verwijst de uil vaak naar de dood. Kortom: de dierenwereld is net zo veelzijdig en complex als de mensenwereld. Er zal daarom in de toekomst zeker nog zoveel verteld worden aan de hand van dieren als men vroeger deed.

Met name in lees- en voorleesboeken voor het jongste kind wordt veel en dankbaar gebruik gemaakt van dieren. In de literatuurlijst van deze lesbrief vindt u verwijzingen naar populaire boeken en series waarin dieren de hoofdrol spelen.

Naast boeken worden dieren ook vaak getoond in schilderijen. In dit geval hebben dieren de rol om bepaalde karaktereigenschappen van de menselijke hoofdpersonage te symboliseren of versterken. Denk aan de hond die symbool staat voor trouw.

Tijdens de voorstelling

Maak de kinderen er op attent dat het theatergezelschap het erg op prijs stelt wanneer het publiek zich aan bepaalde gedragscodes houdt. Maak hierover goede afspraken met de kinderen. Denk er zelf aan dat u op een strategische plaats gaat zitten en leerlingen die iets meer aandacht nodig hebben bij u in de buurt houdt. Schakel zo nodig een ouder in.

- 1 - Zorg dat iedereen voor aanvang van de voorstelling naar de wc is geweest. Tijdens de voorstelling mag niet heen en weer gelopen worden, dat leidt de spelers en de andere kinderen af. Noodgevallen daargelaten natuurlijk.
- 2 - Het publiek moet tijdens de voorstelling zo weinig mogelijk 'aanwezig' zijn. Dus je moet niet kletsen met elkaar, of bijvoorbeeld aan elkaars haar frunniken, of de klittenband van je schoenen los en dicht doen enz.
- 3 - Er mag natuurlijk wel gereageerd worden op de voorstelling als iets je erg raakt. Het verhaal kan je ontroeren, het kan spannend zijn of heel erg grappig. Al deze emoties mag je beleven en laten zien. Artiesten vinden het fijn als ze zien dat hun spel het publiek pakt.
- 4 - Tijdens de voorstelling moeten alle mobiele telefoons uitgeschakeld zijn.
- 5 - Omdat boterhamzakjes, snoeppapiertjes of ander verpakkingsmateriaal altijd veel lawaai maken, mag er tijdens de voorstelling niet worden gegeten of gedronken.
- 6 - Wanneer u voor de voorstelling naar een andere locatie gaat, brengt u vooraf de jassen naar een daarvoor aangewezen plek, meestal buiten de voorstellingsruimte.
- 7 - Vertel de groep dat ze misschien nog even moeten wachten op kinderen van andere scholen of omdat het theatergezelschap nog niet helemaal klaar is met de voorbereiding van hun voorstelling.
- 8 - Vertel hoe lang de voorstelling zal duren en wat ze daarna zullen gaan doen of waar ze na afloop moeten verzamelen.

Activiteiten na de voorstelling

Naast de hieronder genoemde activiteiten zijn sommige suggesties uit het hoofdstuk *zelf vertellen en spelen* ook geschikt om na afloop uit te werken.

Praten over de voorstelling

Kinderen zullen de voorstelling verlaten met bepaalde beelden, emoties en indrukken. Het is raadzaam deze ervaringen met de groep te delen en zo de kinderen zich bewust te laten worden van wat ze precies hebben gezien en beleefd.

U kunt in een kringgesprek de volgende vragen aan de orde stellen.

- 1 - Hoe vond je de voorstelling?
- 2 - Wat was het mooist? Wat was niet leuk?
- 3 - Zou je de voorstelling aan een vriendje aanraden? Waarom?
- 4 - Wat voor soort voorstelling was het? Poppenspel? Toneel? Muziek(theater)? Verteltheater? Of een combinatie?
- 5 - Wat is je opgevallen aan het decor? De kostuums? En de spelers?
- 6 - Wat was de titel van de voorstelling? Waar ging de voorstelling over?
- 7 - Zou je een andere titel kunnen bedenken?
- 8 - Waar speelde de voorstelling zich af? In welke tijd?
- 9 - Over wie ging de voorstelling? Was er een hoofdrolspeler?
- 10 - Was er een thema? Welke?
- 11 - Welke gebeurtenis vond je heel spannend? Grappig? Raar? Verdrietig?
- 12 - Zijn er dingen gebeurd of gezegd die je niet hebt begrepen? Is het je later toch nog duidelijk geworden? Hoe dan?
- 13 - Heb je door het verhaal nieuwe woorden leren kennen? Welke? Wat is de betekenis ervan?
- 14 - Heeft het verhaal of de muziek bepaalde beelden in je hoofd doen ontstaan? Hoe zien die eruit?
- 15 - Heb je veel steun gehad aan de muziek bij het begrijpen van het verhaal? En bij het vormen van de beelden?

'Filosoferen' na de voorstelling

In Schap met laarsjes leren we dat jezelf kennen je niet per se gelukkiger maakt. Weten wie je bent zoals je bent, confronteert je met beperkingen. Dat is wat er gebeurt bij Wolf. Vriendschap sluiten met een schaap zit er misschien gewoon niet in. Hij is en blijft de hongerige Wolf zonder genade voor een schaap. Alhoewel hij het misschien anders zou willen, moet hij toegeven dat het niet anders kan; dat hij is wie hij is. Waarbij we ons meteen kunnen afvragen of we dan niets aan onszelf kunnen veranderen. Is Wolf zo noodlottig voorbestemd dat hij werkelijk nooit zichzelf zal

kunnen overstijgen en tegen zijn instincten kan ingaan? Of is er hoop? En hoe zit dat dan bij mensen?

De volgende vragen kunt u in een 'filosofisch' kringgesprek aan de orde stellen. U kunt deze natuurlijk ook aanvullen met eigen vragen en dilemma's. Een dergelijk gesprek zal waarschijnlijk het best tot zijn recht komen met de wat oudere kinderen.

- 1 - Weet jij wie je bent?
- 2 - Lijk jij op je vader, moeder, beiden of geen van beiden?
- 3 - Ben jij wie je wilde worden?
- 4 - Ben jij helemaal jezelf?
- 5 - Is jouw zelf ook vanzelf gekomen?
- 6 - Hoe wordt je jezelf?
- 7 - Ben je misschien nog steeds bezig jezelf te worden?
- 8 - Kan je misschien nooit helemaal jezelf zijn?
- 9 - Hoe blijf je jezelf?
- 10 - Is het belangrijk om jezelf te blijven? Waarom wel, waarom niet?
- 11 - Wie ben jij écht?
- 12 - Hoe luister je naar jezelf?
- 13 - Wat zegt de stem in je hoofd?
- 14 - Kan je alles van jezelf weten?
- 15 - Weet je altijd precies wat je moet doen?
- 16 - Kan iemand jou helpen om jezelf te vinden?
- 17 - Heb je jezelf wel eens verloren?
- 18 - Heb je jezelf wel eens moeten terugvinden?
- 19 - Is het belangrijk om te weten wie je bent?

Literatuur: muzikale verhalen en dierenserie's

- 1 - Alle prentenboeken van Max Velthuijs
- 2 - Alle verhalen van Toon Tellegen
- 3 - Kikker en Pad / Arnold Lobel
- 4 - Kuik en Vark / Koos Meinderts
- 5 - Pim-en-Pomnibus / Mies Bouhuys
- 6 - Vos en Haas / Sylvia Vanden Heede
- 7 - Winnie de Poeh / Alan Alexander Milne
Muzikale vertellingen
- 8 - Peter en de Wolf / Sergei Prokofiev ; door Paul de Leeuw en het Rotterdams
Philharmonisch Orkest
- 9 - De geschiedenis van de soldaat (L'histoire du soldat)/ Igor Stravinsky
- 10 - L'histoire de Babar / Francis Poulenc ; door Lex Goudsmit en het
Amsterdams Blazers
Ensemble
- 11 - Luna van de Boom ; Berona, Slowaaks sprookje / anders verteld door Bart
Moeyaert
- 12 - De Schepping / door Bart Moeyaert en het Nederlands Blazers Ensemble ;
met muziek van
Joseph Haydn
- 13 - Verschillende kinderopera's / Frank Groothof